

KESKKONNAAGENTUUR

Rohevõrgustiku planeerimise juhend

Juhend rohevõrgustiku planeerimiseks, toimivuse parandamiseks ja kitsaskohtade vältimiseks

Rohevõrgustik (RV) on eri tüüpi ökosüsteemide ja maastike säilimist tagav ning asustuse ja majandustegevuse mõjusid tasakaalustav looduslikest ja poollooduslikest kooslustest koosnev süsteem, mis koosneb tugialast ja tugialasid ühendavatest rohekorridoridest (PlanS).

Rohevõrgustiku planeerimisel ja selle toimimise tagamiseks peab sageli leidma lahendusi väärtusliku looduskeskkonna ja inimtegevuse konfliktkohtade vahel. See juhend annab soovitusi peamiste probleemkohtade kohta, mis ilmsid 40 kohaliku omavalitsuse (KOV) rohevõrgustiku üldplaneeringute (ÜP) analüüsimisel (Keskkonnaagentuur, 2023). Soovitused ei ole mõeldud ainult planeerijatele ja KOV-idele, vaid ka teistele rohevõrgustiku planeerimisega seotud osapooltele, nii ministriumitele kui ka nende allasutustele. See juhend võiks anda sisendi tulevasteks läbirääkimisteks, et panna paika konkreetsed erinevate osapoolte poolt kokku lepitud tingimused, et tagada rohevõrgustiku hea toimimine ja pikaajaline säilimine.

Juhtumite näited ja analüüsist tulenevad soovitused, millega rohevõrgustiku tugialade ja koridoride planeerimisel peamiselt kokku puututakse

rohevõrgustiku alade täpsustamine üldplaneeringutes, lk [3](#)

rohevõrgustiku kasutustingimuste täpsustamine üldplaneeringutes, lk [9](#)

rohevõrgustiku struktuur ja ökosüsteemid, lk [11](#)

ökosüsteemide seisund ja sidusus rohevõrgustikus, lk [15](#)

maardlad rohevõrgustikus, lk [17](#)

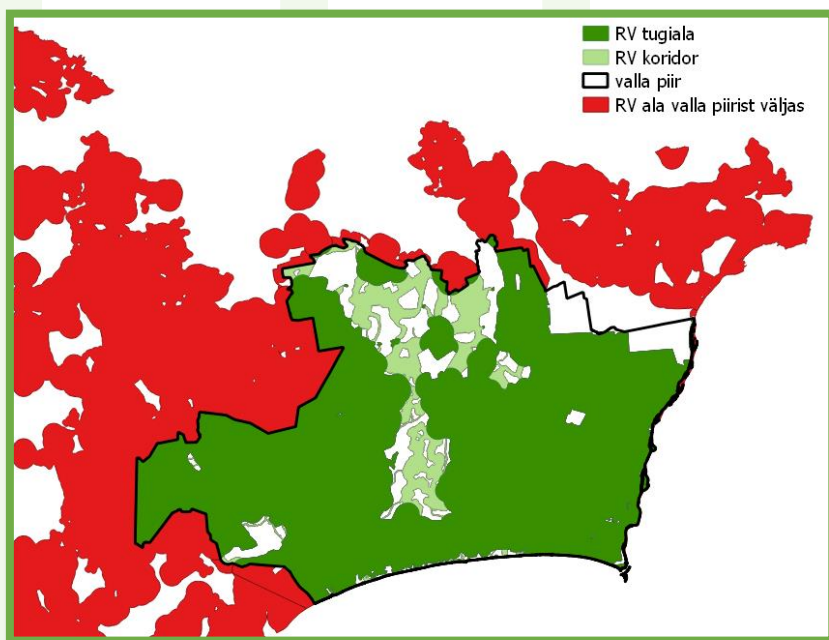
hooned rohevõrgustikus, lk [20](#)

liiklutaristu rohevõrgustikus, lk [22](#)

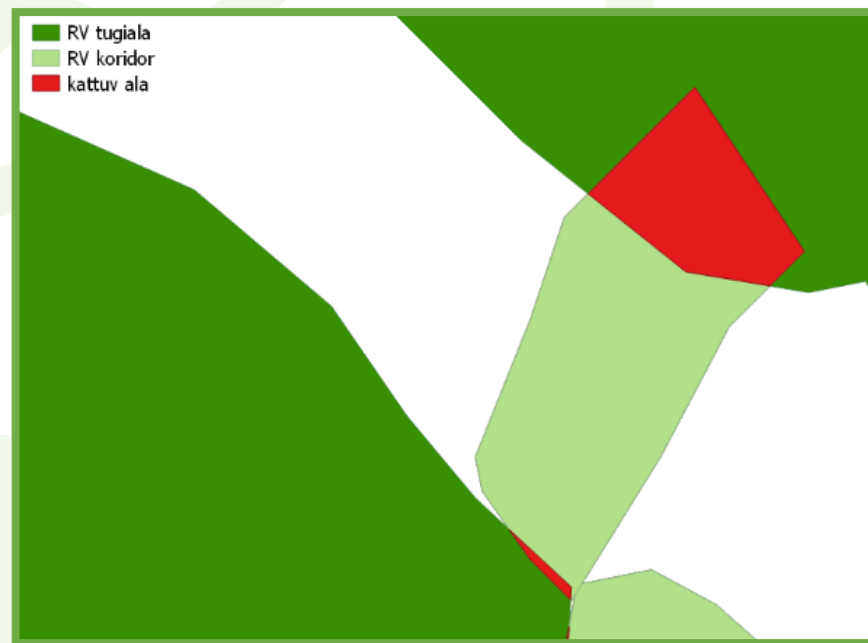
Rohevõrgustiku alade täpsustamine üldplaneeringutes

Kaardikihi koostamisel on oluline, et rohevõrgustiku planeeringulahendus jääks ainult KOV-i haldusala piiridesse, et vältida KOV-i piires RV pindala ülehindamist. Samas on oluline, et rohevõrgustiku planeerimisel arvestataks naabervaldade RV-ga, et ei tekiks olukorda, kus rohevõrgustik valla piiril katkeb, kuigi naabervallas peaks see jätkuma.

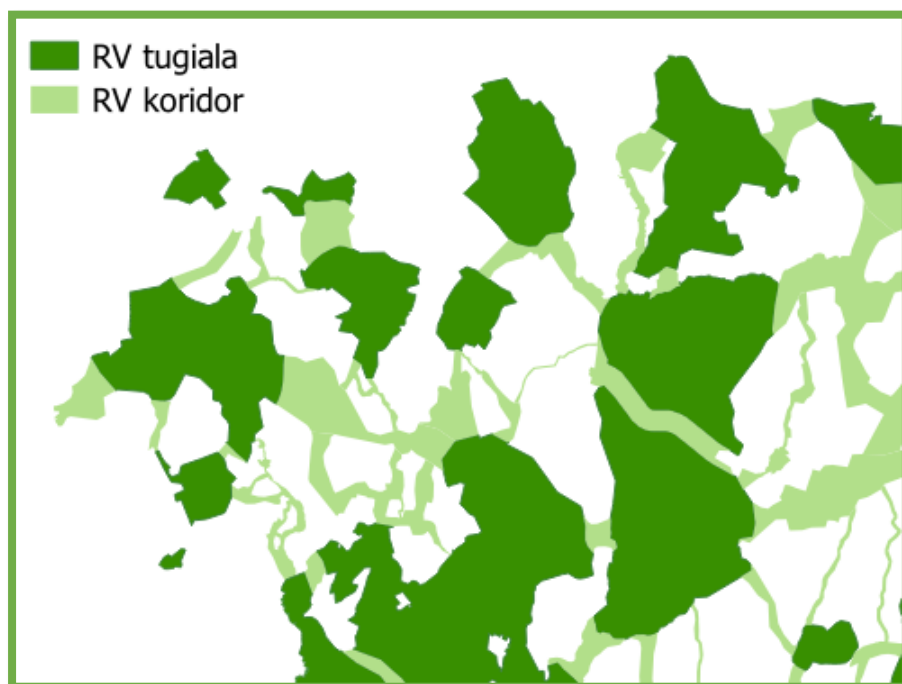
NÄIDE: Alutaguse valla esitatud rohevõrgustiku kaardikiht, kus punasega märgitud rohevõrgustiku ala peaks RV alast välja lõikama, sest see territoorium kuulub teistele valdadele ning kajastub juba nende valdade RV alana (joonis on illustreeriv).

Kaardikihi koostamisel tuleb jälgida, et loodud rohevõrgustiku elemendid omavahel ei kattuks. See aitab vältida rohevõrgustiku pindalade ülehindamist ja lisaks ei teki segadust, kas antud kohas tuleb juhinduda koridorile või tugialale määratud kasutustingimustest.

NÄIDE: Punased alad näitavad koridoride kattuvat ala tugialadega (joonis on illustreeriv).

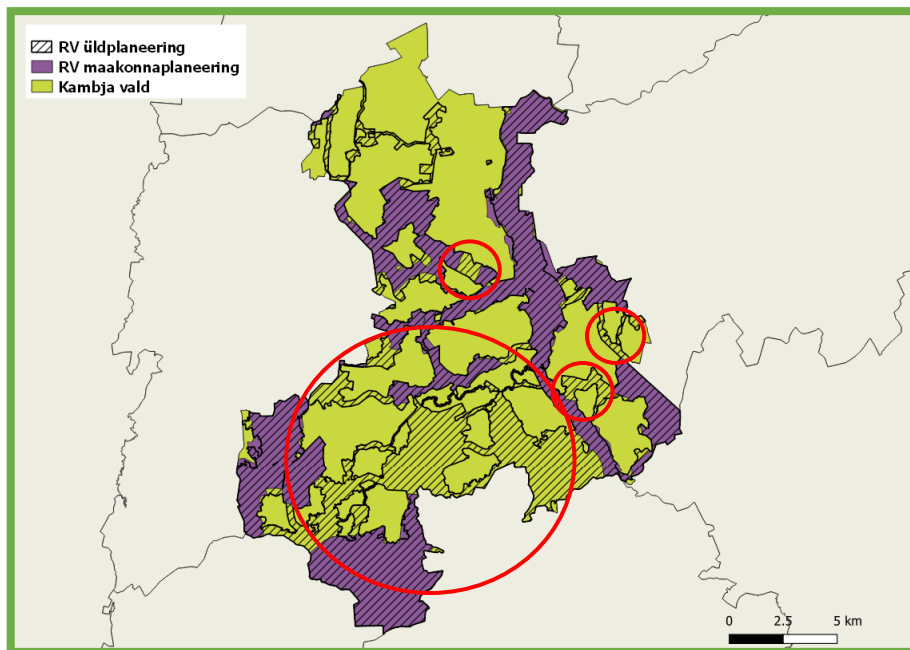
Kaardikihi koostamisel on vajalik eristada (märkida andmeveergu vastava elemendi tähis) rohevõrgustiku elemente, tugiala ja koridor, et selgitada nende alade eesmärk ja funktsioon RV-s.

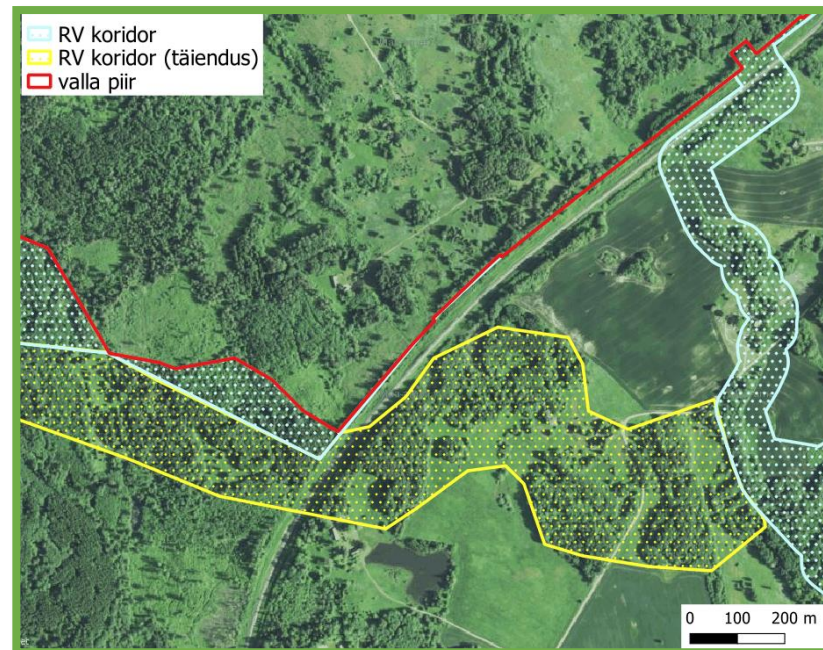
ID	Nimi	Element	Tasand	Funktsioon
1	Leevijõe	Koridor	Riiklik	Levik
2	Ahja	Koridor	Maakondlik	Levik
3	Kadaja-Lääniste	Koridor	Kohalik	Levik/rekreatsioon
4	Peravalla	Tugiala	Riiklik	Elupaigad
5	Sipe	Tugiala	Maakondlik	Elupaik/rekreatsioon
6	Hilba ülemjooks	Tugiala	Kohalik	Rekreatsioon

NÄIDE: Rohevõrgustik koos kaardikihi andmetabeliga (tulbas „Element“ on võimalik märkida RV elementideks koridorideks ja tugialadeks. Tulbas „Tasand“ on võimalik märkida elementidele riiklik, maakondlik või kohalik tasand ning tulbas „Funktsioon“ saab määrata igale RV elementile tema funktsiooni, ehk milleks antud ala on mõeldud (joonis ja tabel on illustreerivad).

Täpsustada üldplaneeringu käigus maakonnaplaneeringu RV-d sellisel viisil, et kaoksid ära tupikkoridorid, püüda moodustada neist sidusühendused, et tekiks sidus võrgustik.

NÄIDE: Rohevõrgustiku maakonnaplaneeringut on üldplaneeringuga täpsustatud. Punase ringiga on tähistatud kohad, kus üldplaneeringus on lisandunud RV sidusust parandavad rohevõrgustiku elemendid (joonis on illustreeriv).

NÄIDE: Omavahel ühendamata rohevõrgustiku elemendid peaks siduma ühtseks toimivaks võrgustikuks (joonisel kollasega tähistatud ala on soovituslik koridori täiendus, et tagada RV ühendus) (joonis on illustreeriv).

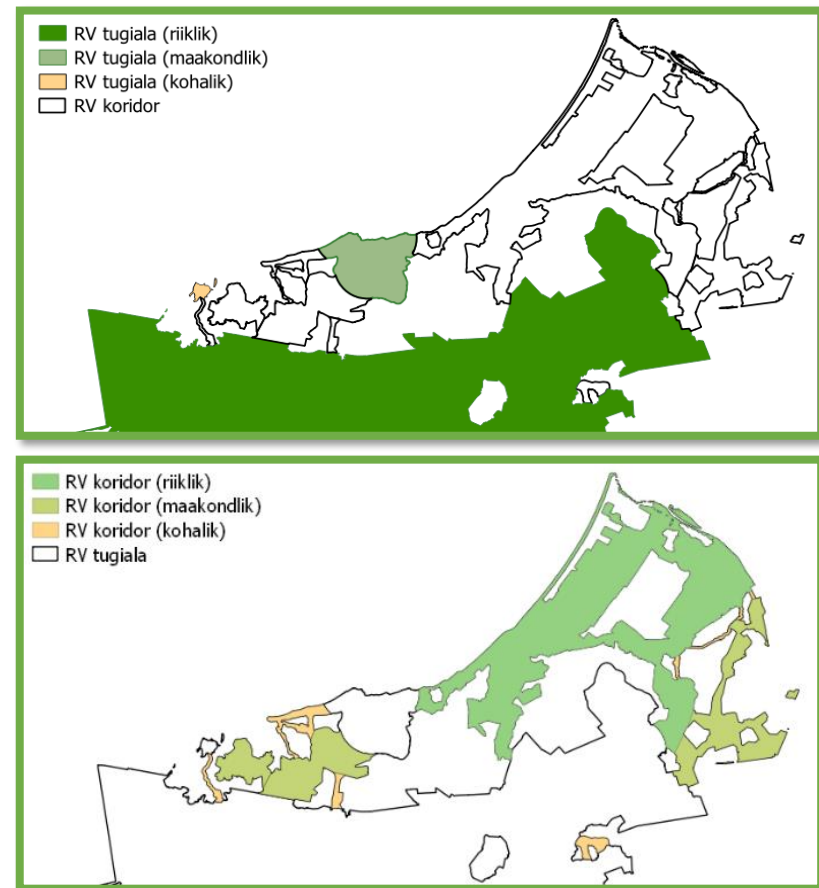
Rohevõrgustiku planeerimisel tuleb määrata kõikidele elementidele hierarhiline tasand (riiklik, maakondlik, kohalik), soovitatav oleks seda teha konkreetsete eesmärkide ja elementide funktsioonide alusel.

Tulevikus võiks **riikliku tasandi** elemendid olla kehtestatud üleriigilises planeeringus ning peaks hõlmama kaitstavaid ja teisi riigi tasandil olulisi alasid.

Maakondliku tasandi elemendid tuleks määrata maakonnaplaneeringute koostamise käigus ning selleks võiks sisendit saada näiteks varasemalt kaardistatud looduslikest väärtuslikest maastikest¹, vääriselupaikadest ning ELME projekti² raames loodud ökosüsteemide seisundiklasside ja ökosüsteemi teenuste kaardikihtidest.

Kohaliku tasandi elemendid tuleks määrata üldplaneeringute käigus ja nende puhul võiks olla tegemist looduslike aladega, mis on kohalike elanike jaoks olulised, näiteks kõrgendatud avaliku huviga alad, pargid, puhkealad, mis lisaks elurikkuse säilimise funktsioonile toetavad ka sotsiaalsete hüvede säilimist.

See võimaldaks määrata erineva tasandiga elementidele asjakohased kasutustingimused ning vastutajad. Kuna ettepaneku rakendamiseks tuleks kogu planeerimisprotsessi uuendada, siis tuleks antud teemat tulevikus täiendavalt analüüsida.

NÄIDE: Rohevõrgustiku tugialadele (ülemine) ja koridoridele (alumine) on määratud erinevad hierarhia tasandid (joonised on illustreerivad).

¹ Maakonnaplaneeringud, kus on kaardistatud looduslikud väärtuslikud maastikud (<https://maakonnaplaneering.ee/maakonna-planeeringud/>),

² ELi Ühtekuuluvusfondist kaasrahastatud projekt „Elurikkuse sotsiaal-majanduslikult ja kliimamuutustega seostatud keskkonnaseisundi hindamiseks, prognoosiks ja andmete kättesaadavuse tagamiseks vajalikud töövahendid“ (www.keskkonnaagentuur.ee/elme)

Koridoride puhul tuleks järgida loogikat, et kõrvuti paiknevad riikliku tasandi tugialad peaksid omavahel olema ühendatud vähemalt ühe kogu selle ulatuses 500 m laia riikliku tasandi koridoriga (Kohv 2007), kuid see ei välista vajadust analüüsida ka täpsemaid liigispetsiifilisi vajadusi, mis võivad olla veel suuremad kui 500 m laiuse koridori nõudlus.

500 m soovitus tuleneb sellest, et ka inimpeglilikud metsaelupaikadele spetsialiseerunud liigid oleksid võimelised ühest elupaigast teise rändama ka avatud maastikus.

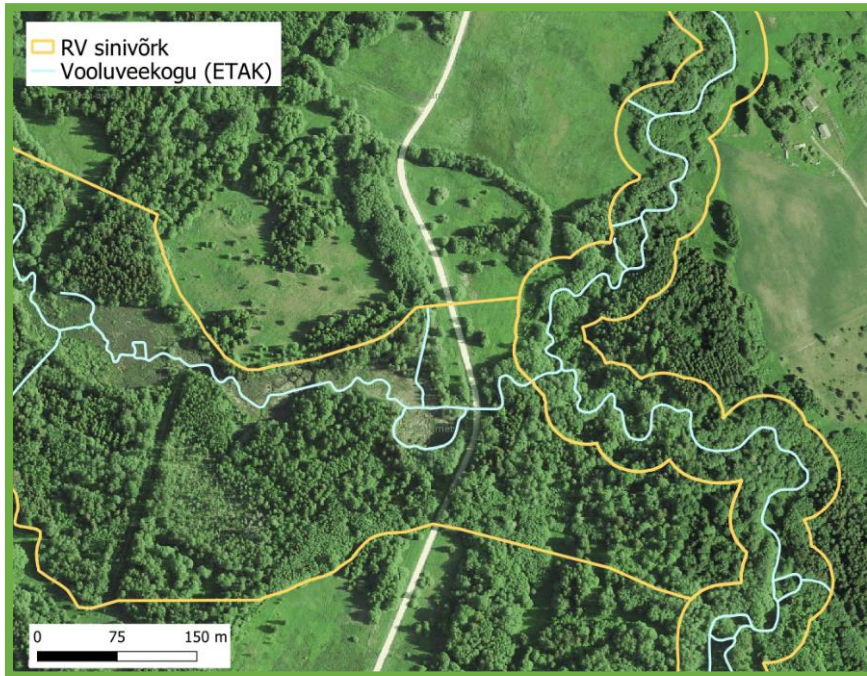
Riikliku tasandi koridoride nõudmiste puhul tuleks lähtekohaks võtta **kõige nõudlikumate liikide (karu, ilves) vajadusi**, et need oleks eri tüüpi maastikus riigi tasandil ka tagatud.

Koridori tasandi määramisel tuleks lähtuda selle funktsioonist, mitte laiusest. Kui maastikus pole võimalik 500 m laiust riikliku tasandi koridori luua, siis tuleb see teha nii lai kui võimalik ning kehtestada seal riikliku tasandi rangemad kasutustingimused, et selle koridori toimimine tulevikus veelgi ei halveneks. Arvestada tuleb sellega, et kitsam koridor ei pruugi tagada täielikku RV toimimist ning võimalusel tuleks taastada seal piirkonnas elupaigad, et luua 500 m laiune koridor.

RV elemendid, millele on määratud madalam hierarhiline tase, tuleks läheneda asukohapõhiselt ning **koridori laiuse määramisel tuleks arvestada nende liikide vajadusi**, kellele koridor liikumiseks mõeldud on. Vaadata võiks selliseid liigirühmi nagu suurulukid, kahepaiksed ja roomajad, tolmeldajad jt liigid, kellel on raskusi ebasoodsa maastiku ületamisega.

Veekogude määramisel rohevõrgustiku alaks tuleks määrata RV-sse ka veekogu juurde kuuluvad kaldaalad, näiteks luhad, korduva üleujutusega alad jms, sest neil aladel on lisaks veekogu kaitsesele oluline funktsioon ka liikide liikumistena ning üleujutuste reguleerimises.

NÄIDE: Rohevõrgustikku (KOV-i üldplaneeringu järgi sinivõrgustik) on kaasatud ka vooluveekogu luhad jt kaldapealsed elupaigad, mis pakuvad olulisi rohevõrgustiku funktsioone (joonis on illustreeriv).

Rohevõrgustiku kasutustingimuste täpsustamine üldplaneeringutes

Erinevatele rohevõrgustiku elementidele tuleks seada kasutustingimused vastavalt neile kehtestatud hierarhia tasandile ja funktsioonile.

Riigi tasandi tugialade ja koridoride puhul on oluline säilitada neid võimalikult terviklikult ning tagada nende hea looduslik seisund. Seetõttu peaksid nendel elementidel olema kehtestatud ühtsed ja teistest tasanditest kõige rangemad kasutustingimused.

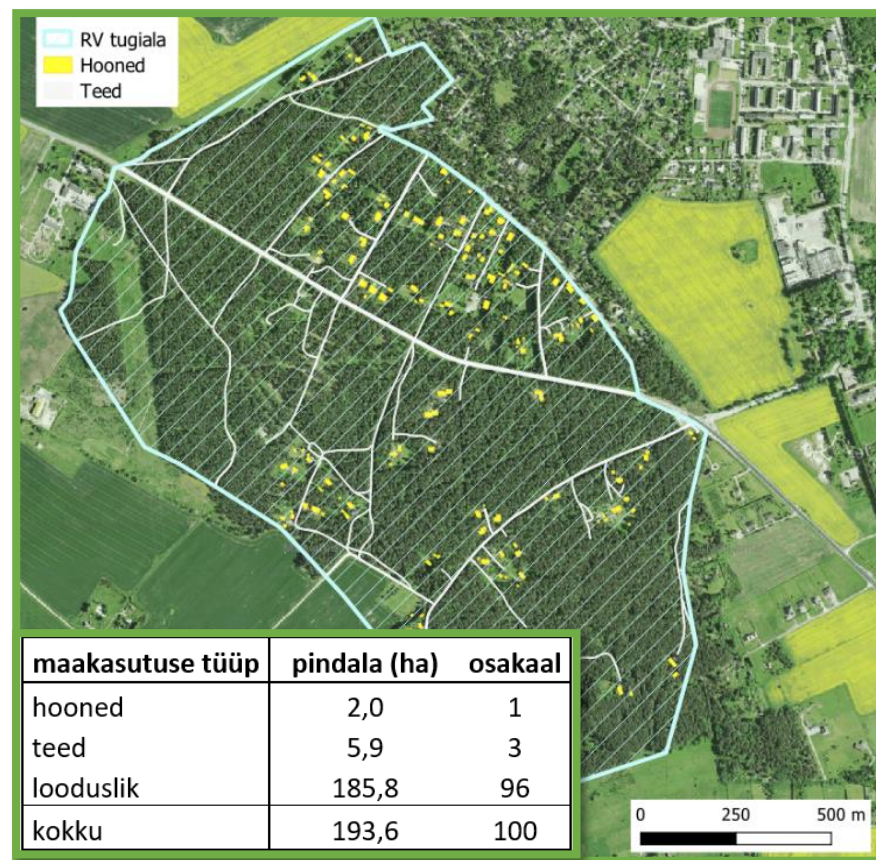
Maakondliku või kohaliku tasandi kasutustingimused tuleks seada vastavalt maastikuelemendi funktsioonile, mille määramisel võiks võimalusel kaasata eksperte ja viia läbi uuringuid, et välja selgitada erinevate liigirühmade elupaiga ja levikuvajadused.

Üheks võimaluseks oleks RV elementide funktsioon ja kasutustingimused sõnastada objektipõhiselt. Kohaliku tasandi rekreatsiooniala ja loomade liikumiseks mõeldud koridor on funktsioonilt erinevad ning sellest tulenevalt võib tekkida vajadus määrata erinevaid kasutustingimusi.

Rohevõrgustiku riikliku tasandi tugialade looduslikust või poollooduslikust alast peab säilima 90% (Sepp ja Jagomägi, 2001). Eeskätt vajab see tähelepanu alade puhul, mis ei ole kaitstavad alad, mille looduslike koosluste kaitse tagamiseks on reeglid kehtestatud looduskaitseeaduses.

Maakondliku- ja kohaliku omavalitsuse tasandi tugialade puhul tuleks jälgida, et loodusliku ala osakaal oleks piisav, et säiliks tugialale määratud funktsioon ning see ei tohiks langeda alla 70% (Kutsar jt 2018).

Looduslike või poollooduslike alade osakaalu jälgimisel, tuleb tugialades teostada regulaarset seiret, et välja selgitada, kas looduslikud alad on säilinud piisavas mahus või mitte. Loodusliku ala osakaalu leidmisel tuleb tugiala kogupindala arvutamisel sisse arvata kõik objektid, k.a tehisojektid, et ei ülehinnataks looduslike või poollooduslike alade osakaalu tugialas. **Täpse meetoodika väljatöötamiseks on vaja pidada läbirääkimisi**, sest hetkel ei ole kokkulepet, mis kaardikihtide objekte peetakse looduslikeks ning mida teha vahepealsete elementidega, näiteks: õu või kõrgepingeliinide alused alad.

NÄIDE: Looduslike alade osakaalu määramisel rohevõrgustiku tugialas tuleb arvesse võtta kõik tugialale jäävad alad ning tehisalasid ei tohi arvestusest välja jätta (joonis ja tabel on illustreerivad).

Rohevõrgustiku struktuur ja ökosüsteemid

Rohevõrgustiku planeerimisel tuleb arvestada kohaliku maastikuga, asustuse ja majandustegevuse mõjude määraga maastikus ja kaasata erinevaid maastikus leiduvaid looduslikke- või pool-looduslikke ökosüsteeme ning siduda need omavahel nii, et säiliks maastiku mitmekesisus ning tekiks omavahel ühendatud mitmekesisid elupaiku ja hüvesid pakkuv võrgustik.

Avatud ja maastikuelementide poolest vaeses põllumajandusmaastikus võiks tee- ja kraaviservadele jätta loodusliku taimkattega ribad, osad neist jätta niitmata ning lasta neil looduslikult areneda, et tekitada avatud maastikku puude- ja põõsastega ribastruktuure, mis pakuks varjevõimalusi erinevatele liikidele. Vastav soovitus võiks olla paika pandud rohevõrgustiku kasutustingimustes. **Loodusliku taimestikuga põõsa- ja puuribad võiksid olla vähemalt 3 m laiad**, kuid koridori enda laius, kus puuduvad hooned või muu tehisala, peab olema sellest oluliselt laiem, et ka inimpegligid metsaliigid saaksid neid liikumiseks kasutada.

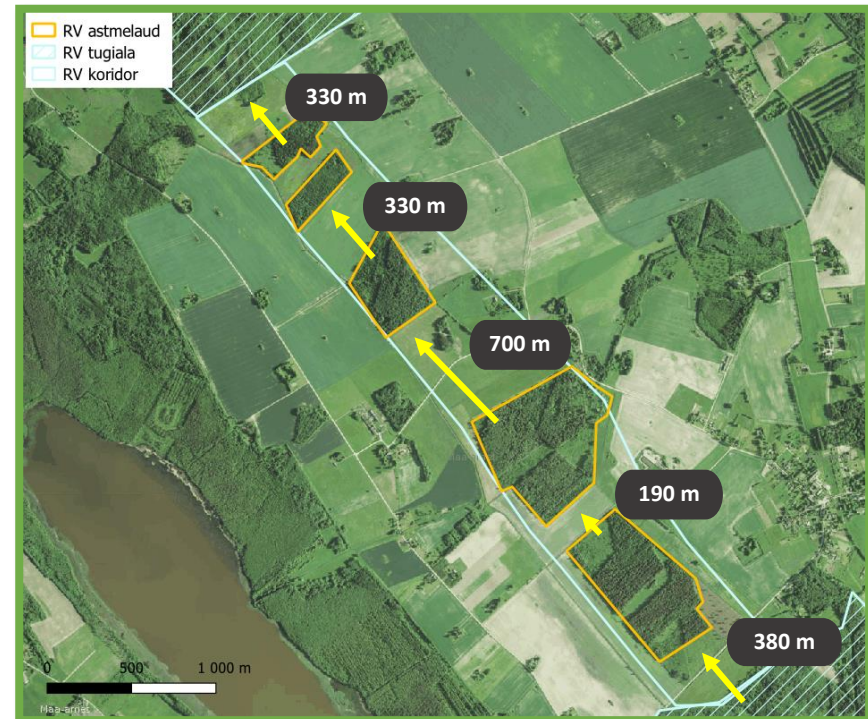

NÄIDE: a) Ilma põõsaribata kraaviservad pakuvad vähe varje-, toitumis- ja elupaiku. b) Looduslikult kujunenud põõsariba kraaviservas (Allikas: Google Street View).

Kuna põllumaa ökosüsteemid on tugeva inimhäiringuga kooslused, siis tuleks neid alasid RV planeerimisel pigem välistada.

Avatud põllumajandusmaastikus paiknevatel RV astmelaudadel, mis ühendavad omavahel metsaseid RV tugialasid, tuleks metsaelupaikadele kohastunud liikide paremaks liikumiseks tagada, et astmelaudad säiliks maastikus piisavalt tihedalt ning ei paikneks teineteisest kaugemal kui 2 km.

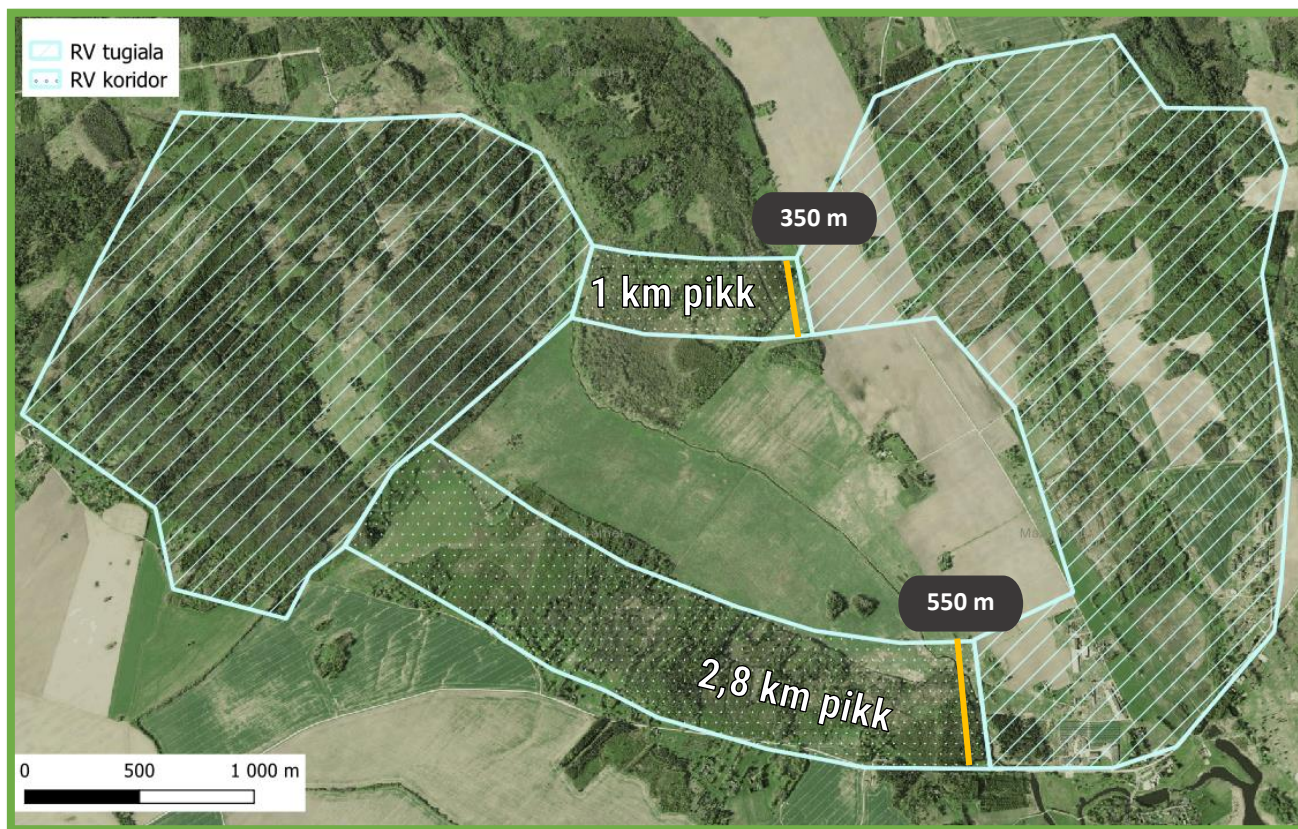
Astmelaudadeks sobivad näiteks metsatukad, põõsastikud jm looduslikud maastikuelemendid ning nende suurus sõltub sellest, milliste liikide liikumiseks need planeeritakse. Riiklike tugialade ühendamisel peaks astmelaudade läbimõõdu määramisel lähtuma riikliku tasandi koridoridele määratud nõuetest, ehk astmelaua läbimõõt peaks olema vähemalt 500 m.

NÄIDE: Maakondliku tasandi kahte tugiala ühendavad astmelaudad (alternatiivina astmelaudadele võib tugialade ühendamiseks luua ka koridori). Ilma astmelaudadeta oleks kahe metsaala vahemaa 4,5 km (joonis on illustreeriv).

Metsaelupaikadele spetsialiseerunud liikide liikumiseks peavad avatud maastikus paiknevad RV koridorid olema vähemalt 500 m laiad (Kohv 2007), et tagada piisav vahemaa inimhäiringust, et ka pelglikumad metsaliigid julgeksid seda koridori kasutada. Seetõttu on ka riikliku tasemega koridoride puhul oluline jälgida, et nende laius oleks vähemalt 500 m.

Iga kilomeetri lisandudes koridori pikkusele (võttes koridori algpikkuseks 1 km), **peab lisanduma 100 m koridori laiusele** (BCEAG, 2016). Pikemad koridorid peavad olema laiemad, sest liikidel kulub ebasoodsa maastiku läbimiseks rohkem aega, mistõttu peavad liikidele olema tagatud piisavad tingimused (nt varje-, toitumis- või puhkevõimalused).

NÄIDE: Pildil ülemine koridor on lühem (1 km) ning võib seepärast olla kitsam. Alumine koridor on pikem (2,8 km), mistõttu on vajalik koridori laiendada 200 m võrra (joonis on illustreeriv).

Koridorides, millel varju pakkuva kõrgetaimestikuga kaetud pindala osakaal on alla 40%, peab iga protsendi langedes suurenema koridor laius 13 m võrra (BCEAG, 2016). Mida vähem on varju pakkuvat taimestikku, seda laiem peab olema koridor, sest lähedal asuvate elamute jm inimehüüangu puhverdamiseks on vaja laiemat ala, et ka inimpeglikumad metsaloomad julgeksid koridori liikumiseks kasutada.

Ala määramisel RV koosseisu peab planeerija (KOV, valitsus) **seisma selle säilimise eest** ning määrama vajalikud kasutustingimused, et RV funktsioneerimine ning selle toimimiseks vajalike ökosüsteemide hea seisund oleks pikas perspektiivis tagatud.

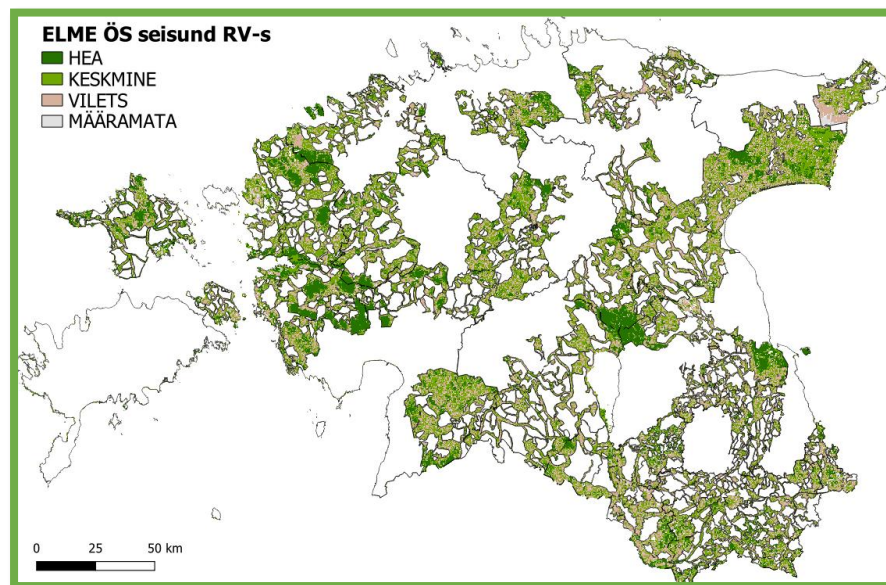

NÄIDE: Koridori osas, kus puistu katvus on 40% või rohkem koridori alast, võib koridor olla kitsam (350 m). Koridori taimkatte vähenedes peab ka selle laius suurenema, et tagada liikidele piisav puhver inimhüüanguga piirkonnast läbi liikumiseks (joonis on illustreeriv).

Ökosüsteemide seisund ja sidusus rohevõrgustikus

Ökosüsteemide seisundi hindamiseks on soovitatav kasutada ELME ökosüsteemide seisudiklasside kaardikihti³.

Inimtegevusest tugevasti mõjutatud maastikus (nt kaevandusalad, põllumaad), mis on määratud rohevõrgustiku alaks, tuleb taastada looduslikud ja pool-looduslikud ökosüsteemid, et tagada RV sidusus ja toimimine üleriigilisel tasandil.

NÄIDE: RV toimimiseks tuleks riikliku tasandi aladel tagada ning vajadusel taastada ökosüsteemide hea seisund.

Intensiivselt majandataval põllumajandusmaal saab ökosüsteemi seisundit tõsta maastikku rikastavate maastikuelementidega nagu puude- ja põõsaste ribad ja üksikud puud, põldudega piirnevad metsaservad ja niidud, põlluservad ja rohuribad, kiviunnikud ja -aiad, väikesed veesilmad, tiigid ja kraavid, ning rakendades mahepõllumajandusvõtteid. Erinevad maastikuelemendid aitavad suurendada kasulike putukate arvukust ning seeläbi ka põldude saagikust.

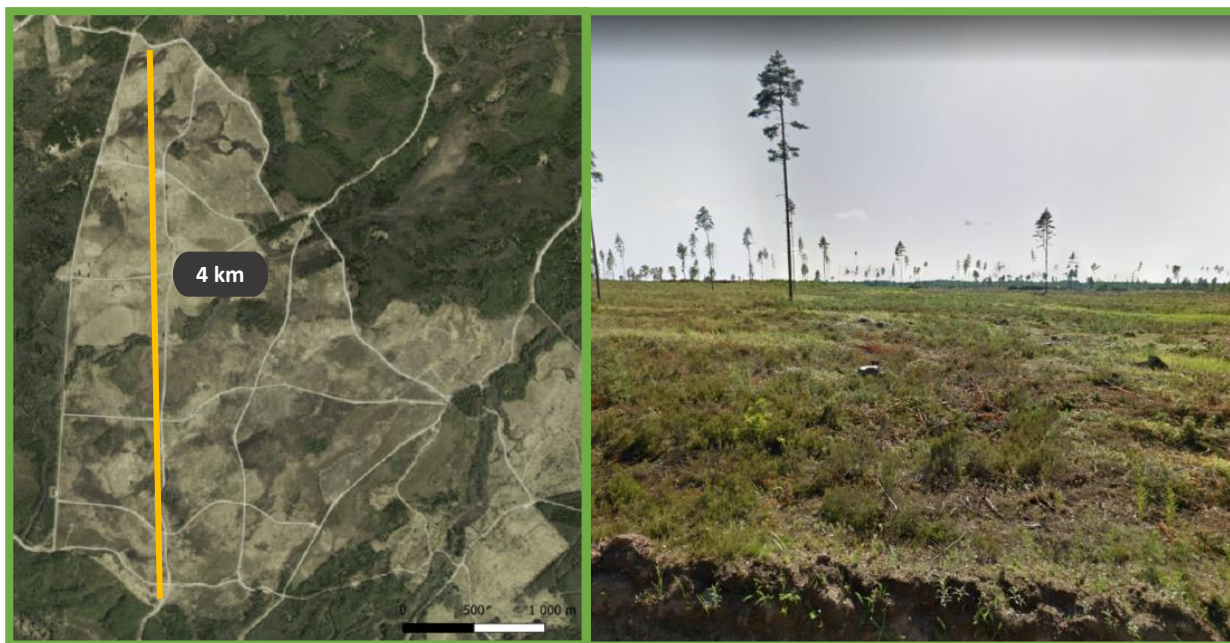

NÄIDE: Põllumajandusmaastik, mida mitmekesistavad erinevad maastikuelemendid.

³ ELME ökosüsteemide seisundiklasside kaardikiht. <https://www.arcgis.com/home/item.html?id=f1946b426e454fce99c790659b31217a>

RV tugialades tuleb **säilitada metsamaa järjepidevus** vältides suurte lageraiealade teket, mis takistavad metsaliikide liikumist. Lageraiet võib pidada ulatuslikuks, kui ühest raiesmiku servast ei ole teisel pool metsa enam näha. Rohevõrgustiku kasutustingimustes võiks vajadusel määrata piirangud maksimaalsele lageraielangi suurusele, mis tagaks veel piisava RV toimimise.

Kuna rohevõrgustik on suures osas metsapõhine ning selleks, et RV-s säiliks võimalikult palju erinevaid liigirikkaid ökosüsteeme, tuleks **võimalusel kaasata RV koosseisu rohkem avatud pool-looduslikke kooslusi** ning määrata neile rohevõrgustiku kasutustingimustes regulaarne hooldamine niitmise või mõõduka karjatamisega, et need ei võsastuks ning säiliks nende hea ökoloogiline seisund. Pool-looduslikud kooslused on olulised liigirikkuse allikad ka põllumajandusmaal, sest looduslikud ja pool-looduslikud rohumaad tagavad kasulike kahjutõrjeputukate ja tolmeldajate jõudmise põllumajandusmaastiku elementidele (Veromann ja Kaasik, 2019).

NÄIDE: Rohevõrgustiku alale jääv kaitsevää keskpõlügoon, kus lageraie ala on mitu km. Metsaloomadele võivad osutada takistuseks sellised lageraiealad, mille puhul järgmine metsatuka piir pole nähtav (pildid on illustreerivad).

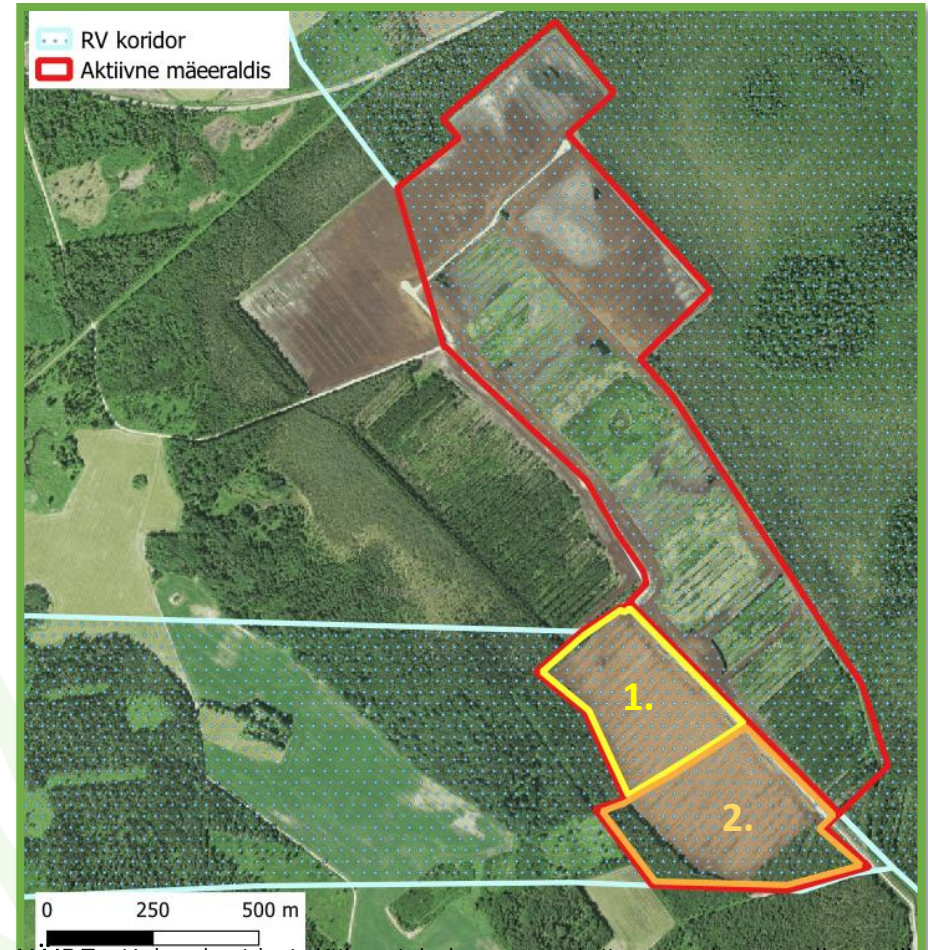
Maardlad rohevõrgustikus

Võimalusel vältida rohevõrgustiku planeerimist aktiivse maavaravaruga maardlate aladele, et vältida tulevikus konfliktkohti.

Rohevõrgustikus tuleks kaevandamine teostada vajadusel etapiviisiliselt, et kaevandatav ala ei lõikaks läbi kogu rohevõrgustiku elementi samal ajahetkel ja oleks tagatud rohevõrgustiku toimimine.

Ammendatud kaevanduse osas tuleb korrastamist alustada ja teostada paralleelselt uue kõrvalasuva ala kaevandamistöödega. **Etapiviisilise kaevandamise puhul tuleb jälgida, et kaevandatava ala kõrvale jääva RV ala ökosüsteemi seisund oleks piisavalt hea, et tagada liikidele vajalikud elupaiga- või liikumistingimused** kaevandatava ala kõrval.

Uute mäeeraldiste planeerimisel on oluline hinnata kaevandamise mõju rohevõrgustiku toimimisele, seda nii KMH kui mõju eelhindangu protsessis. Vajadusel **näha ette leevendusmeetmed** – etapiviisiline kaevandamine, hilisem tagasitäide või asendusala, et kaevandustegevusest mõjutatud RV elemendi funktsioneerimine oleks tagatud.

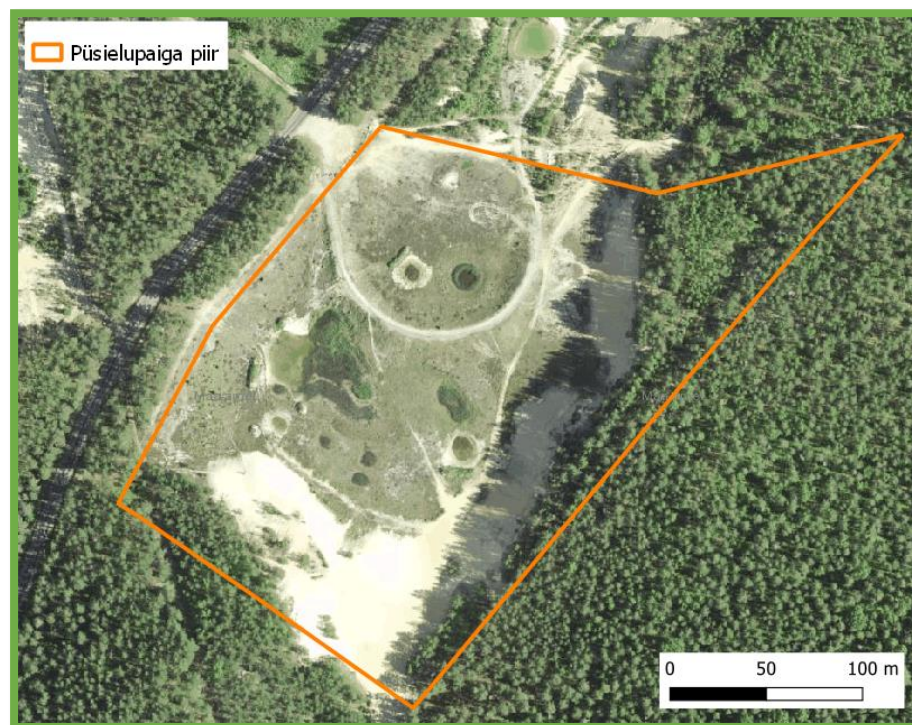

NÄIDE: Kahe koridori lõikumiskohas on aktiivne turbamaardla, mille kaevandustegevus võiks toimuda kahes etapis: kõigepealt kaevandatakse ülemine koridori pool (nr 1) ning seejärel alumine koridori pool (nr 2) (pilt on illustreeriv).

Rohevõrgustikus paiknevate aktiivsete kaevanduste maavara tuleks võimalikult kiiresti ammendada ja kaevandatud ala korrastada, et RV saaks toimida selle esialgsel tasemel. Ammendatud maardlate korrastamisel arvestada kaevandamise käigus muutunud elupaiga veerežiimiga ning korrastamisel lähtuda uutest tingimustest ning planeerida sinna sobivaim elupaik. Kui kaevandamine ei toimu allpool põhjavee taset, siis peaks võimalusel vältima uute ulatuslike veekogude tekkimist, sest elupaiga muutused on sellisel juhul pöördumatud.

Olukorras, kus korrastamist vajavalt kaevandusalalt või selle lähedusest on leitud kaitsealuseid liike, võib kaaluda, kas korrastada kaevandusala selliselt, et tekiks sobiv elupaik kaitsealustele liikidele või tuleks taastada esialgne ökosüsteem. Seda saab välja selgitada kaevandusloa taotlemise käigus, kui hinnatakse lähedal olevate kaitsealuste liikide paiknemist.

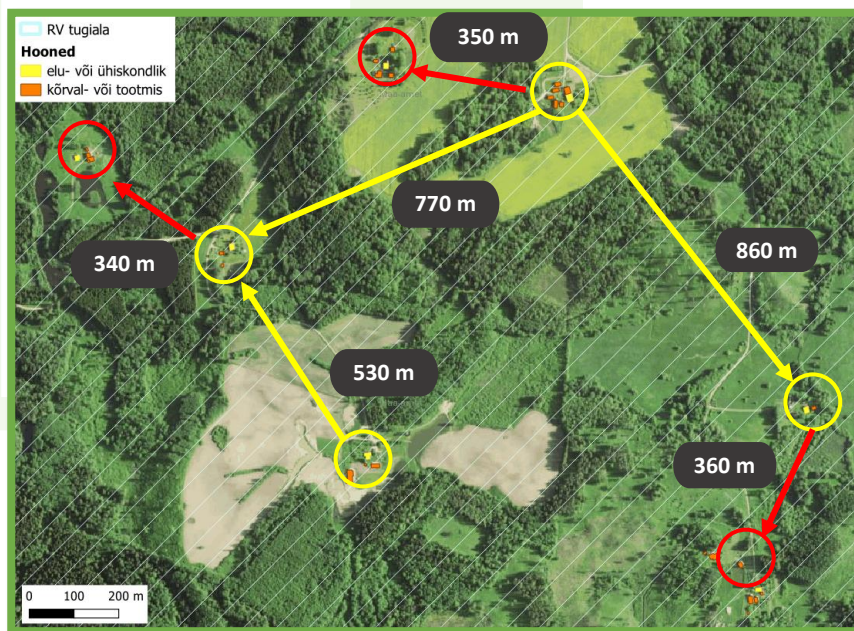
Näiteks on erinevatesse ammendunud liivakarjääridesse rajatud kaitsealustele liikidele uued elupaigad. Korrastamise käigus loodud uute avatud koosluste ja nt kõrele ja harivesilikule vajalike veesilmade rajamisel, tuleb **vajadusel tagada nende regulaarne hooldus**, et need elupaigad ka püsima jääksid.

NÄIDE: Ammendunud Piusa klaasliiva maardlale rajati 2005. a. Piusa harivesiliku püsielupaik koos kudemisveekogudega.

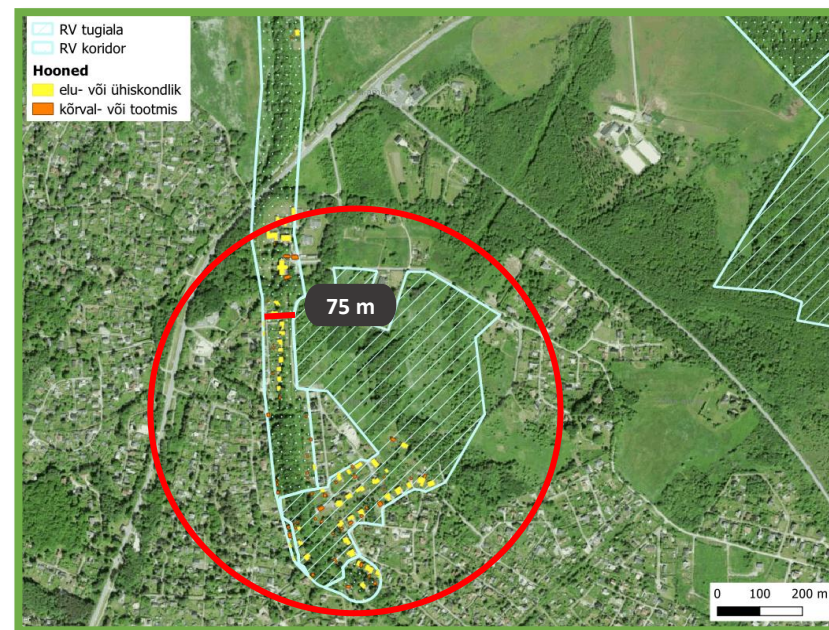
Hooned rohevõrgustikus

Rohevõrgustiku tugialades ei tohi majad paikneda tihedalt üksteise kõrval (riiklikul tasandil vahemaa vähemalt 500 m) ning hooned ei tohi lõigata läbi tugiala selle pikkuses või laiuses ning tagatud peab olema tugiala moodustamise eesmärgiks oleva elupaiga või elupaikade säilimine.

NÄIDE: Rohevõrgustiku tugialas peavad hoonete vahekaugused olema vähemalt 500 m. Sobival kaugusel paiknevad hooned on tähistatud kollaste ringide ja nooltega ning liiga lähedal paiknevad hooned punaste ringide ja nooltega (joonis on illustreeriv).

Majade õuealade vaheline kaugus peab eri tasandi tugialadel olema vähemalt 500 meetrit, et tugialal säiliks elupaiga funktsioon ning liikidele oleks tagatud soodsad tingimused (Kohv 2007).

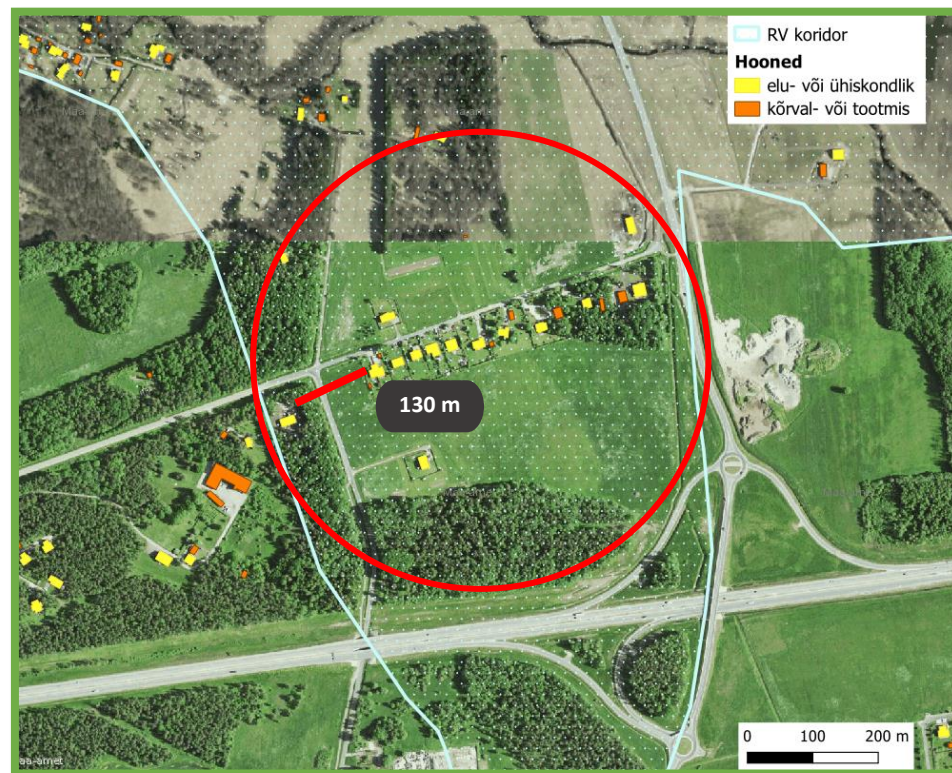

NÄIDE: Rohevõrgustiku tugiala lõunaosa on pea täielikult hoonete poolt läbi lõigatud. Tugiala elupaiga funktsiooni saab see pakkuda vaid piiratud liikidele. Ka koridor, mis tugialani viib, on hoonete poolt läbi lõigatud (joonis on illustreeriv).

Rohevõrgustike koridore ei tohi ehitiste või nende ümber paiknevate taradega läbi lõigata, vastasel juhul halveneb RV funktsioneerimine. Sarnased piirangud tuleb rohevõrgustiku kasutustingimustes kehtestada ka teistele RV-s paiknevatele tarastatud aladele (päikesepargid, karjatavad alad jms), mis takistavad liikide liikumist.

Ajaperioodil millal loomi ei karjatata on soovituslik RV-s karjapiirded avada või eemaldada.

Tihedalt hoonestatud alasid ei saa pidada toimivaks RV alaks, mistõttu tuleb ÜP-des planeerida RV elemendid väljaspoole hoonestusalasid või elamualadeks planeeritud alasid, et vältida ka hilisemaid konflikte.

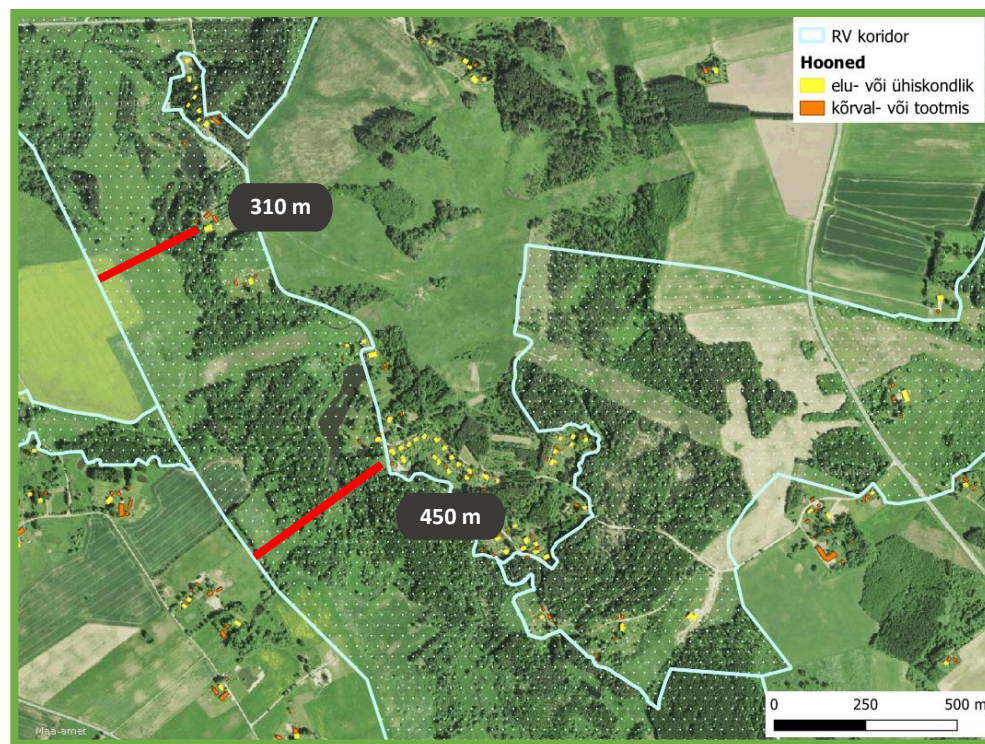

NÄIDE: Rohevõrgustiku koridor, mis on hoonete poolt peaaegu täies ulatuses läbi lõigatud ning pakub vaid üksikutele liikidele levimis- ja liikumisvõimalusi.

Vähem inimpelglikel, mitte-metsasisestele elupaikadele kohastunud liikidel, peab kohaliku tasandi rohevõrgustiku aladel majade õuealade vahekaugus olema hajaasustuses vähemalt 200 m (Kohv 2007).

Kitsad koridorid, mis on suunatud läbi tiheasustusalast, ei toimi suurulukite liikumiskoridorina, kuid võivad toimida vähem inimpelglikele liikidele liikumisteenana ning pakkuda muid ökosüsteemi hüvesid. Koridori planeerimisel tuleb arvestada, mis funktsiooni tahetakse koridoriga pakkuda ja hinnata, kas kohalikud tingimused seda ka realselt võimaldavad.

Koridori üks külg on soovitatav jätta hoonestamata, et tagada ka inimpelglike liikide liikumine koridoris.

NÄIDE: Rohevõrgustiku koridoris on punaste joontega välja toodud piisavad vahemaad, et tagada koridori funktsioneerimine ka pelglikumate metsaliikide jaoks.

Liiklutaristu rohevõrgustikus

Rohevõrgustiku kõrge ulukiõnnetuste sagedusega kohtadesse tuleks panna liiklusmärgid, mis hoiatavad loomade eest teel.

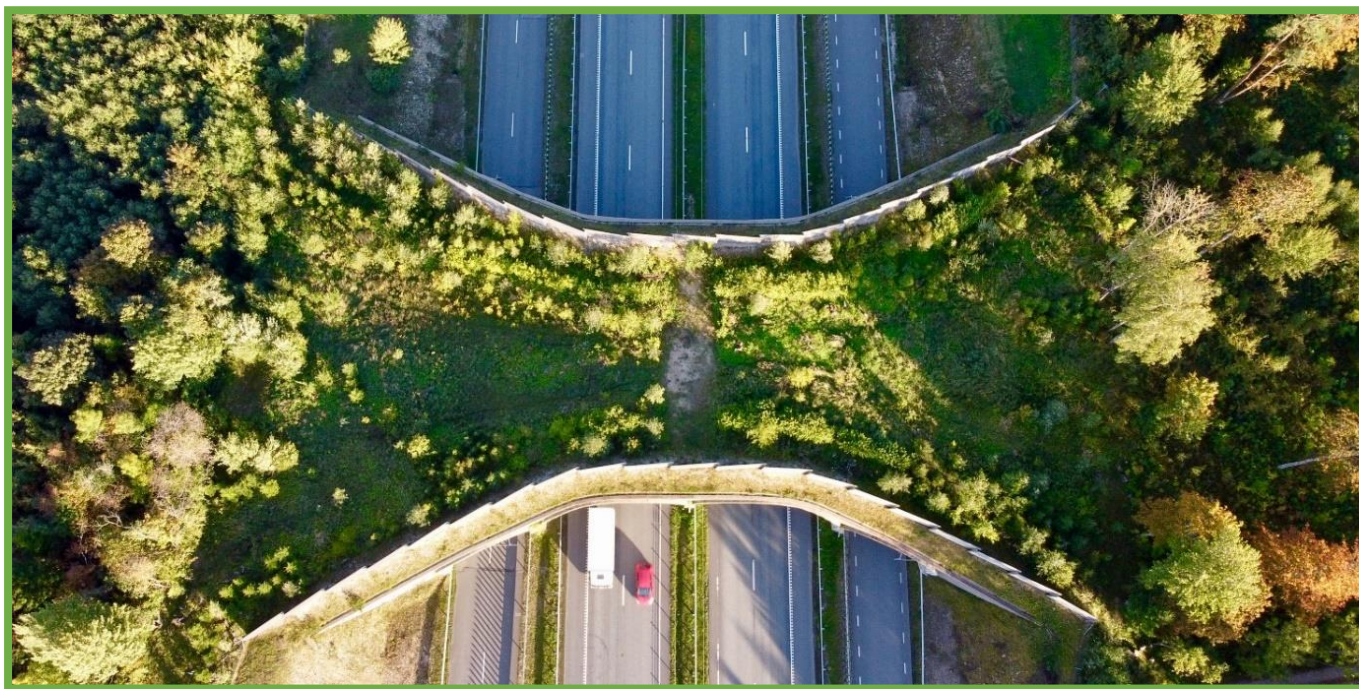
Kui õnnetuste sagedus on mingis piirkonnas oluliselt kõrgem kui mujal, võiks sinna seada kiiruspiirangud ning teavitussildid, et tegemist on olulise loomade tee ületamise kohaga.

NÄIDE: Olulistest loomade teeületuse kohtades tuleks kaaluda hoiatussildi ja kiiruspiirangu seadmist (Allikas: Google Street View, pilt on illustreeriv).

Rohevõrgustikus paiknevate loomatõkkeaedade puhul tuleb loomadele võimaldada teest ülepääsu kohad, kas ökoduktide, väikeulukite tunnelite või katkestuskohtadega loomatõkkeaedades, sest muidu rohevõrgustik ei toimi. Loomatõkkeaedade paigaldamine teeservadesse ei peaks olema eelistatud meede loomaõnnetuste vältimiseks, sest tekitab olulisi tõkestusi loomade liikumises.

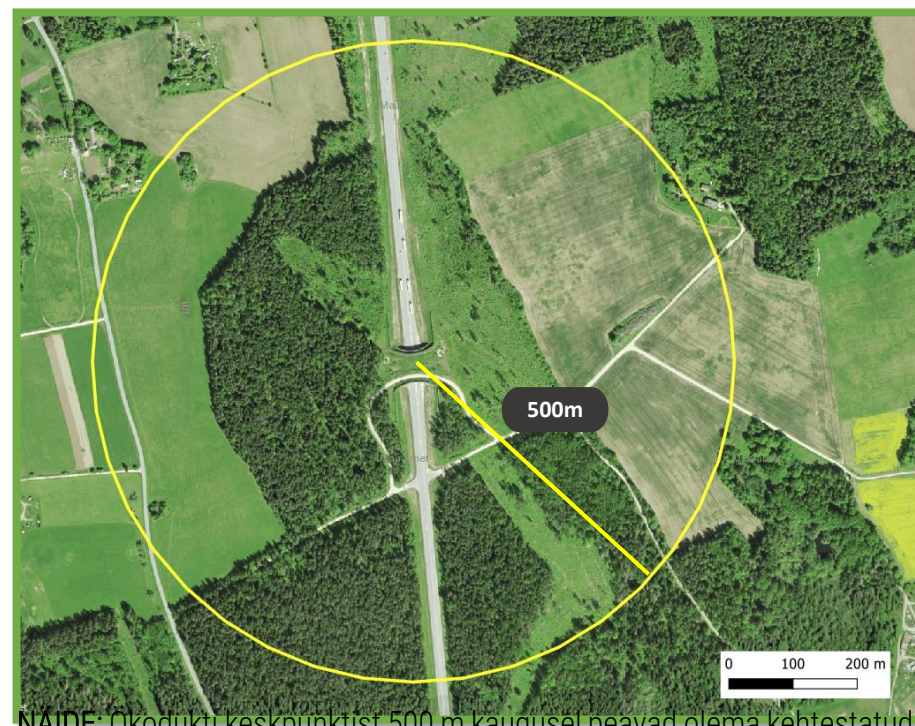
Kui koridor on kehvalt toimiv, sest seda läbib lai (üle 8 m laiune) kõrge liiklussagedusega tee, või loomaõnnetuste arv on suur, siis tuleks leida kompenseerivad meetmed loomade liikumise ja koridori toimimise parandamiseks.

NÄIDE: Kolu ökodukt Tallinn-Tartu maanteel loomade ülepääsu tagamiseks (Allikas: Wikipedia).

Ökodukti kaitsevöönd võiks ulatuda vähemalt 500 m ökodukti keskpunktist, ning seal tuleks kehtestada kasutustingimused, mis tagaks ökodukti funktsioneerimise. Selleks peavad ökodukti otsad olema kaetud piisava kõrguse ja katvusega puistuga, mistõttu on ökodukti kaitsevööndis keelatud:

- a) metsa raadamine ja uuendusraied, v.a. aegjärgne raie;
- b) maavara kaevandamine;
- c) jahipidamine, v.a. erandjuhtudel Keskkonnaameti loaga;
- d) uute ehitiste rajamine, välja arvatud õuemaal ja tiheasustusalal.

NAIDE: Ökodukti keskpunktist 500 m kaugusel peavad olema kehtestatud raiepiirangud, et metsaliigid ökodukti kasutaksid.

Kasutatud kirjandus

BCEAG (2016) Wildlife corridor and habitat patch guidelines for the Bow Valley. Canmore, AB, Canada.

Kohv, K. (2007) Harku valla rohevõrgustiku tuumalade ja koridoride uuring. Eesti looduse fond.

Kutsar, R., Metspalu, P., Eschbaum, K., Vahtrus, S., Sepp, K. (2018) Rohevõrgustiku planeerimisjuhend. Projekti „Elurikkuse sotsiaal-majanduslikult ja kliimamuutustega seostatud keskkonnaseisundi hindamiseks, prognoosiks ja andmete kättesaadavuse tagamiseks vajalikud töövahendid“ (ELME projekt) töövõtuleping nr 4 5/17/18

Planeerimisseadus (RT I, 29.06.2022, 10). Vaadatud: 14.12.2022 (<https://www.riigiteataja.ee/akt/126022015003?leiaKehtiv>)

Sepp, K. ja Jagomägi, J. (2001) Rohelise võrgustiku määratlemise alused maakonna planeeringus. Tartu.

Veromann, E. ja Kaasik, R. (2019) Põllumajandusmaa mitmekesisus. Eesti Maaülikool.